

2005-2006

Westers-Niet-Westers

Hubei Chime Bells Ensemble (China)

woensdag 12 oktober 2005

Westers-Niet-Western . Seizoen 2005-2006

Hubei Chime Bells Ensemble (China)
woensdag 12 oktober 2005

De Draaiende Derwisjen van Konya (Turkije)
vrijdag 28 oktober 2005

Monâjât Yulchieva en ensemble (Oezbekistan)
dinsdag 15 november 2005

King's Singers & Sarband
zaterdag 11 maart 2006

Gerardo Núñez Kwintet (Spanje)
dinsdag 18 april 2006

Goran Bregovic Orkest voor Bruiloften en Begrafenissen
zaterdag 29 april 2006

Hubei Chime Bells Ensemble (China)

begin concert **20.00 uur**
pauze omstreeks **20.45 uur**
einde omstreeks **21.50 uur**

inleiding door **Dirk Moelants** . **19.15 uur** . **Foyer**
teksten programmaboekje **Dirk Moelants**
coördinatie programmaboekje **deSingel**
druk programmaboekje **Godefroit**

Geef uw GSM uit te schakelen!
ism. **Sfinks en China Festival Amsterdam**

klokken	XiongTing, Guo Xiaowen, Luo Man, Zhang Min, YangYong, Fu Qiang
lithofoon (klankstenen)	Yin Sisi, GuoXiaowen
grote trom	GuoXiaowen, YinSisi
sheng (mondorgel)	Yu Wenyang, Fu Qiang
chi (fluit)	Zhao Genli, YangYong
xun (ocarina)	Zhao Genli
panfluit	Zhang Min
se (citer)	ZhaoYi, Cheng Jie, JiYulin, Zhang Min

Foyer deSingel

enkel open bij avondvoorstellingen in Rode en/of Blauwe Zaal
open vanaf **18.40 uur**
kleine **koude of warme** gerechten te bestellen vóór **19.20 uur**
broodjes tot net vóór aanvang van de voorstellingen en tijdens
pauzes

Hotel Corinthia (Desguinlei 94, achterzijde torengebouw ING)

- Restaurant HUGO's at Corinthia
open van **18.30 tot 22.30 uur**
- Gozo-bar
open van **10 uur tot 1 uur**, uitgebreide snacks tot **23 uur**
deSingelaanbod: tweede drankje gratis bij afgifte van uw
toegangsticket van deSingel voor diezelfde dag

Het oudste orkest van de wereld

Hubei is een provincie in het binnenland van Zuid-Oost China. De hoofdstad Wuhan (ca. 7 miljoen inwoners) ligt zowat 700 km ten westen van Shanghai en zo'n 1100 km ten zuiden van Beijing, aan de samenvloeiing van de Yangtze en de Hanrivier. Voor dit concert ligt de focus echter zowat 155 km ten noorden van Wuhan in het plaatsje Suizhou.

Hier werd in de jaren 1977/78 een groot graf blootgelegd met een schat van meer dan 15.000 relieken: bronzen rituele vazen, juwelen van goud en jade, lakwerk, wapens, koffers,... maar vooral de belangrijkste archeologische vondst van muziekinstrumenten ooit (125 instrumenten van 8 verschillende types). Het graf behoorde toe aan Markies Yi van de staat Zeng en dateert uit 433 voor onze jaartelling, uit de periode die in de Chinese geschiedenis bekend is als de 'Warring States Period' (475-221). Verwonderlijk is dat het juist het graf van een heerser van een relatief bescheiden rijkje is dat zo'n immense schat bevat. Het doet ons vermoeden dat er nog wel eens veel meer verborgen zou kunnen liggen....

In het graf van Markies Yi werden twee volledige muziekensembles opgegraven: een groot ensemble voor rituele hofmuziek en een kleiner kamermuziekensemble. Centraal in het grote ensemble staat een gigantisch klokkenspel: 65 bronzen bellen, opgehangen aan een L-vormig kader met drie verdiepingen. Met z'n 11 meter lengte, hoogte van ruim 2,5 meter en gewicht van zowat 2.500 kg is het nog steeds één van de grootste verplaatsbare instrumenten ter wereld. Naast dit koninginnestuk werden nog andere percussie-instrumenten gevonden: een grote, aan een paal bevestigde drum, twee kleinere drums en een 'lithofoon' met 32 klankstenen bevestigd aan een rek. Deze instrumenten waren in een U-vorm opgesteld, midden in deze U werden 15 snaar- en blaasinstrumenten

teruggevonden: citers, mondorgels, panfluiten en dwarsfluiten. Waarschijnlijk werden deze instrumenten zittend bespeeld, terwijl meerdere spelers staand de omringende percussie-instrumenten bespeelden. Indien men het volledige instrumentarium tegelijk zou willen gebruiken zouden er 24 muzikanten actief moeten zijn.

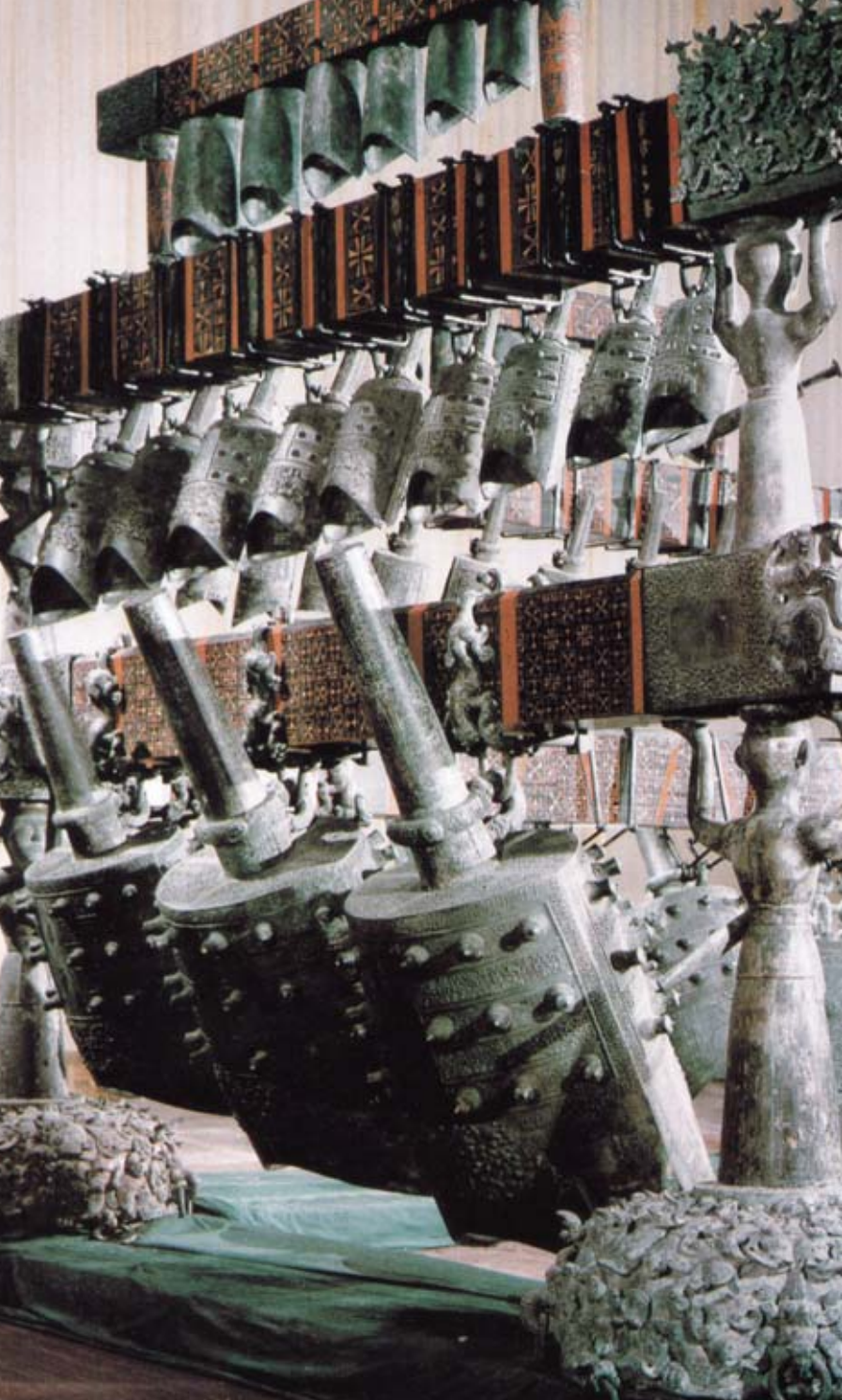
Het kleinere kamermuziekensemble heeft een heel ander karakter, centraal staan een aantal types van citers (se, qin en zhu), aangevuld met twee mondorgels en een tamboerijn. Dit ensemble was duidelijk heel wat zachter, intiemer. In tegenstelling tot het 'officiële' orkest dat hoofdzakelijk een ceremoniële functie had, speelde dit ensemble waarschijnlijk zuiver voor het plezier van de markies. In de graftombe werden deze instrumenten dan ook teruggevonden in dezelfde ruimte als de sarcofaag van de markies. Ze werden er samen begraven met 8 jonge vrouwen... misschien de favoriete muzikantes van de markies, voorbestemd om hem ook in het hiernamaals van hun kunsten te laten genieten.

Het pronkstuk van deze collectie is natuurlijk de grote verzameling **klokken**. Op het eerste zicht is dit instrument verwant met onze beiaard. Er zijn echter een aantal fundamentele verschillen. Niet alleen is dit instrument veel ouder dan westerse voorbeelden, ook de vorm, speelwijze en stemming van de klokken is heel anders. Terwijl onze klokken meestal een ronde basis hebben en aangeslagen worden met een interne klepel, is de doorsnede van deze Chinese exemplaren amandelvormig en worden ze extern door spelers met stokken aangeslagen. Deze vorm maakt het mogelijk om twee verschillende basistonen te produceren, afhankelijk van de plaats waar de klok aangeslagen wordt. Merkwaardig is dat de juiste plaats aangegeven werd met inscripties met de Chinese notennamen. Dit bewijst dat men zo'n 2500 jaar geleden in China niet enkel een erg groot vakmanschap had qua bronsgieten, maar ook reeds een ontwikkelde muziektheorie. In zijn geheel is het bereik van het instrument 5 octaven. De grootste klok

is 152 cm hoog en weegt 203.6 kg, de kleinste is slechts 20 cm hoog en weegt 3 kg. Zij werden opgehangen in drie lagen met een verschillende functie. De drie reeksen kleinere klokken (19 in totaal) die bovenop het frame gemonteerd zijn, werden waarschijnlijk enkel gebruikt om de toonhoogte aan te geven. Zij dragen ook inscripties die verwijzen naar bepaalde toonsystemen. De overige 45 klokken werden waarschijnlijk bespeeld door 5 uitvoerders: twee sloegen vooraan de grote basklokken van de onderste laag aan en drie anderen bedienden aan de achterzijde van het instrument de klokken van de middelste laag, die in drie aparte reeksen opgehangen zijn.

Een ander merkwaardig percussie-instrument uit deze collectie is de **lithofoon**. Het gebruik van stenen om klanken te produceren is in het westen niet gebruikelijk, het instrument dat in de tombe van Markies Yi werd opgegraven is echter een prachtige illustratie van de mogelijkheden van een lithofoon. 32 L-vormige stukken leisteen worden in twee lagen opgehangen aan een bronzen frame (via een koord die door kleine openingen in de stenen loopt) en aangeslagen met twee stokken. Wanneer ze niet bespeeld werden, werden de stenen opgeborgen in kisten, gegroepeerd per toonaard. In combinatie met de inscripties op de stenen laat dit gebruik ons toe om ten dele de toonsystemen uit deze periode te reconstrueren.

Bij de blaasinstrumenten valt vooral het **mondorgel** op. Dit is het enige blaasinstrument dat zowel in het hof- als het kamermuziekensemble werd teruggevonden. De basis van het mondorgel is een kalebas die men in een speciale mal liet groeien, zodanig dat ze de vereiste vorm aannam: een bol als windkamer met een lange smalle arm die als mondstuk dienst moest doen. Vervolgens ging men in de windkamer gaten boren waarin men bamboepijpjes stak (18 bij de exemplaren uit het graf van Markies Yi). Elk van deze pijpjes had één vingergat en binnenin een rietje. Het aanblazen via het mondstuk en de windkamer laat toe om meerstemmig te spelen, wat uitzonderlijk is voor een blaasinstrument. Dit type instrument kende nog een hele evolutie en is in zijn moderne vorm ook vandaag nog

Klokken uit het graf van Markies Yi © John Tsantes

populair in het Verre-Oosten.

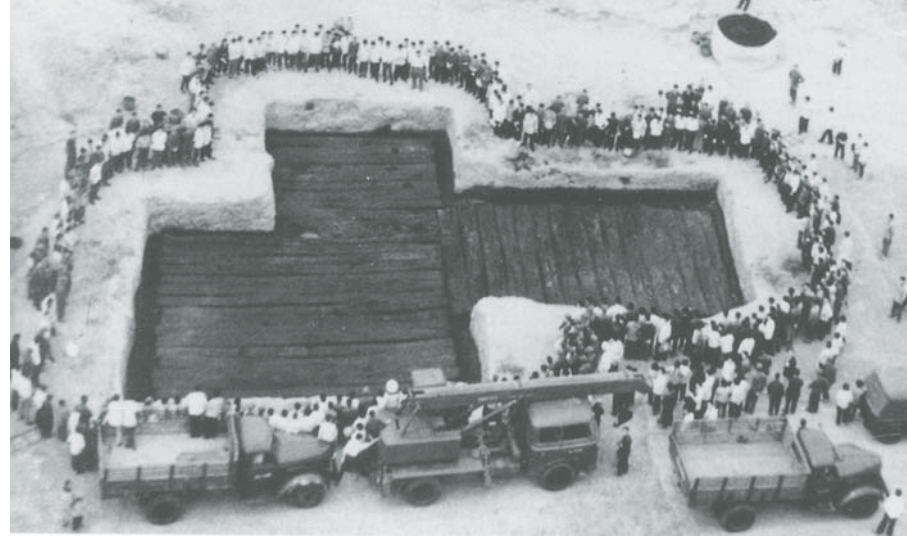
Naast de mondorgels werden ook twee dwarsfluiten en twee panfluiten gevonden. De **dwarsfluiten** bestaan uit een stuk bamboe waarin zeven gaten gemaakt werden: één om in te blazen, één om de lucht te laten ontsnappen en vijf vingergaten. Beide **panfluiten** bestaan uit 13 pijpjes met toenemende lengte en diameter, het geheel bijeengebonden met koorden en bamboestroken en volledig zwartgelakt.

Het laatste instrument dat aan bod komt is het enige snaarinstrument dat in het hofensemble werd gevonden: de **se-citer**. In het kamermuziekensemble werden nog twee andere types citer gevonden: de lange, smalle vijfsnarige zhu die waarschijnlijk met stokjes werd aangeslagen maar later verdween uit het Chinese instrumentarium, en een voorloper van de klassieke Chinese qin-citer, het instrument dat bekend zou worden als instrument van de Confucianistische intellectuelen. Bij Markies Yi lijkt de se echter veruit het populairste instrument, er werden er liefst 12 opgegraven. De basis wordt gevormd door een holle doos met een licht gebogen bovenblad, de totale lengte ligt rond de 167 cm. Over het vrij dikke bovenblad (ca. 2 cm) werden 25 snaren gespannen. Onder elk van de snaren werd dan een klein beweegbaar kammetje gestoken waarmee het mogelijk werd het instrument precies te stemmen. Ook dit instrument evolueerde verder en bleef populair tijdens de Han Dynastie (206 v.Chr - 220 n.Chr.). Daarna verdween het echter vrij snel en werd vervangen door de kleinere, 14-snarige zheng, een instrument dat vandaag nog frequent gespeeld wordt en eveneens gebruik maakt van verplaatsbare kammen onder elke snaar, net als Japanse (koto) en Koreaanse (gayageum) varianten.

Een interessant aspect van dit project is ook hoe men hier met het probleem van de 'reconstructie' omgaat, een element dat ons onmiddellijk doet denken aan de 'historische uitvoeringspraktijk' van westerse 'oude' muziek. In Europa zijn er relatief veel oude muzieknotaties overgeleverd, de interpretatie ervan is vaak verre van evident, maar er is wel een idee van de muzikale inhoud.

Van de Chinese muziek zijn erg veel instrumenten overgeleverd (naast de spectaculaire grafvondst van Markies Yi zijn er talloze kleinere archeologische vondsten) en is er ook een uitgebreide muziekiconografie en een muziektheorie die vaak op de westerse vooruitliep. De notatie van Chinese muziek is echter veel minder precies dan de westerse, vooral ritmische aspecten worden nauwelijks genoteerd, zodat het veel moeilijker is tot een goede reconstructie te komen. Uit de periode van de 'Warring States' zijn al helemaal geen muzieknotaties bewaard, zodat men moet proberen het klankbeeld te reconstrueren vanuit later materiaal. Via de theoretische inscripties op de instrumenten kan men een basis van het toonsysteem reconstrueren en van daaruit op zoek gaan naar verwante muziek uit latere tijden.

Interessant in dit verband is dat de tradities in Azië vaak minder snel evolueren dan in het Westen. Traditioneel is de persoonlijkheid van muzikanten en componisten lang niet zo belangrijk als in het Westen, zodat ook de tendens tot vernieuwing minder sterk is. Opvallend is dan ook dat ensembles met een orkestrale samenstelling, verwant aan die uit de tombe van Markies Yi, ook vandaag nog in een levende traditie voorkomen. In China heeft de culturele revolutie deze 'uitingen van feodalisme' uitgeroeid, maar verwante genres overleefden in Korea. De Chinese hofmuziek werd tijdens de Tang-Dynastie (618-906) naar het Koreaanse schiereiland geëxporteerd en bleef daar bewaard in Confucianistische rituelen. De ensembles omvatten onder meer kleinere versies van de klokken en lithofonen naast snaar- en blaasinstrumenten, waaronder de dwarsfluiten en mondorgels. De traditie is echter ook daar sterk aan het achteruitgaan. Nog slechts enkele stukken worden uitgevoerd en de uitvoeringen staan bekend als uiterst saai en monotoon. Eigenaardig genoeg ook een verwijt dat in Europa lange tijd te horen was over de muziek uit middeleeuwen en renaissance, tot men zich wat ging verdiepen in de oorspronkelijke uitvoeringspraktijk en ontdekte dat er best boeiende muziek kon gemaakt worden met dat materiaal... een tendens die we vandaag in China zien, waar men de oude instrumenten

Zicht op het graf van Markies Yi te Suizhou, Hubei, 1978 © Pan Bingyuan

en overgeleverde muziek ook gaat herinterpreteren, maar ook ruimte geeft voor nieuwe muziek, geschreven voor de traditionele ensembles.

Programma

Golden Palace (instrumentaal ensemble)

omzetting partituur (gevolg van verschillende soorten muzieknotatie in oude China): **Ye Dong**
bewerking: **Zhang Xiang**

Het stuk geeft een banketscène in een oud paleis weer. Geselecteerd uit 'Ren Zhi Yao Lu', partituren voor zheng citer daterend uit de Tang Dynastie (618-907), verzameld door een Japans musicus in de twaalfde eeuw.

Rui Zhe Gu (instrumentaal ensemble)

omzetting partituur: **Huang Xiangpeng**
bewerking: **Zhang Xiang**

Chinese muziek in westerse stijl die werd gespeeld in het paleis van de Song Dynastie (960-1279). Geselecteerd uit de partituren verzameld door de regering van de Qing Dynastie (1644-1911).

Gao Shan Liu Shui (klokken, lithofoon, se citer en xiao fluit)

traditionele muziek
bewerking: **Zhao Yi**

'Gao Shan Liu Shui' betekent 'Hoge Berg en Stromend Water'. Dit stuk vertelt een verhaal. Tijdens de Lente en Zomer Periode (770-476 v.Chr.) leefde een man met de naam Yu Boya, toen een beroemde muzikant. Op een dag werd Boya voor een opdracht naar de staat Chu gestuurd. Toen hij op weg daarheen even uitrustte, begon hij op zijn qin citer te spelen. Een houthakker kwam voorbij en hield halt om te luisteren. Toen Boya een stuk speelde ter ere van de hoge bergen, zei de houthakker: "Prachtig! De melodie is even groots en statig als de Berg Tai die aan de hemel raakt!" Toen Boya een stuk speelde dat de woeste golven uitbeeldde, sprak de houthakker: "Schitterend! De

melodie is even groots en sterk als de grote rivieren!" Boya was in de wolken en zei: "Jij bent mijn boezemvriend!" De houthakker was Zhong Xiqi. Sindsdien werden ze goede vrienden. Vele jaren later, toen Yu Boya hoorde dat Zhong Xiqi gestorven was, gooide hij zijn qin weg en zwoer dat hij nooit meer qin zou spelen.

Zhu Zhi Ci (klokken en lithofoon)

omzetting partituur: **Huang Xiangpeng**
bewerking: **Wang Yuanping, Zhang Xiang**

'Zhu Zhi Ci' betekent 'bamboelied'. Het betreft een volkslied uit zuid-west China.

Chu Shang (se en ensemble)

omzetting partituur: **Huang Xiangpeng**
bewerking: **Wang Yuanping, Zhang Xiang**

Ai Yun (xun ocarina en se)

compositie : **Zhang Xiang**

Yun Zhong Jun (sheng mondorgel, xun en lithofoon)

compositie: **Wang Yuanping, Huang Xunfang**
bewerking: **Zhang Xiang**

Qu Yuan Wen Du (sheng en ensemble)

compositie: **Wang Yuanping**
bewerking: **Zhang Xiang**

Het Hubei Bells Ensemble kiest vaak titels uit de oudste Chinese volksliederen zoals de Shijing (klassieke poëzie) en Chuci (liederen van Chu), die een goed beeld geven van de muziekstijlen van het centrale en zuidelijke gebied in de tijd dat Markies Yi leefde. De Chu cultuur wordt als romantisch beschouwd en daarom worden Chuci vaker gekozen.

De Chuci werden verzameld door Qu Yuan, een erudiet

geleerde en getalenteerd politicus die als minister werkzaam was aan het hof van Chu. Hij werd door jaloerse en corrupte hoge functionarissen in diskrediet gebracht, werd verbannen en tenslotte bracht hij zichzelf om het leven. Zijn dood wordt jaarlijks herdacht met het Drakenbotenfestival.

De bovengenoemde vier liederen werden geselecteerd uit de Chuci.

'Chu Shang' (Rouwlied van Chu) en 'Qu Yuan Wen Du' (Qu Yuan op een veerboot) beschrijven het verdriet van Qu Yuan om zijn verbanning. 'Ai Yun' hangt een droevig beeld op van het lijden van de mens en 'Yun Zhong Jun' (Koning van de wolken) geeft de aanbidding van God weer van toen.

Qing Ping Diao (klokken solo)

compositie: **Huang Zi**
bewerking: **Zhang Xiang**

Huang Zi is een van de belangrijkste componisten uit de eerste helft van de twintigste eeuw in China. Dit stuk werd geselecteerd uit zijn opera 'Chang Heng Ge', een liefdesgeschiedenis van een keizer en zijn concubine tijdens de Tang Dynastie.

pauze

Her face is seen in flower and her dress in cloud (klokken en panfluit)

compositie: **Tan Xiaolin**
bewerking: **Zhang Xiang**

Tan Xiaolin, student van onder meer Paul Hindemith, is eveneens een van de belangrijkste componisten uit de eerste helft van de twintigste eeuw in China. Dit stuk is een bewerking van een van zijn liederen op een gedicht van de dichter Libai uit de Tang Dynastie (hieronder in Engelse vertaling):

*Her face is seen in flower and her dress in cloud,
A beauty by the rails caressed by vernal breeze.
If not a fairy queen from Jade-Green Mountains proud,
She's Goddess of the Moon in Crystal Hall one sees.
She is a peony sweetened by dew impearled,
Far fairer than the Goddess bringing showers in dreams.
Who could equal her in palace of ancient world?
Not e'en the newly-dressed Flying Swallow it seems.
The lady fair admires and is admired by the flower,
The sovereign would gaze upon her with a smile.
She leaves on blustrade north of the Fragrant Bower,
The longing of spring wind she knows how to beguile.*

Drie oude muziekstukken (se, chi fluit en xun)

compositie: **Zhang Xiang**

Dit stuk beschrijft drie soorten levenssituaties van de Chinese literatuurkenners beschrijven: huilen, zingen en proeven.

Xing Hua Tian Ying (instrumentaal ensemble)

compositie: **Jiang Kui** (Song Dynastie)

bewerking: **Zhang Xiang**

Jiang Kui was een twaalfde-eeuwse dichter en componist. In deze muziek verklankt hij zijn bewondering voor de schoonheid van de abrikozenbloesem.

Jiang Jun Ling (instrumentaal ensemble)

Bewerking van een traditioneel muziekstuk door Zhang Xiang.

'Jiang Jun Ling' betekent 'het bevel van een generaal'. Het beschrijft een oorlogsscène.

Yang Guan San Die (klokken en lithofoon)

Bewerking van een traditioneel muziekstuk door Gao Hongxiang.

Het lied herdenkt het afscheid tussen Wang Wei, de beroemde dichter uit de Tang Dynastie en diens vriend aan een poort aan de rand van de provincie Kansu.

28 Xiu

Dit zijn 28 delen van de baan die de zon aflegt in 1 jaar, ingedeeld door de oude Chinezen en waarbij elk seizoen een andere functie kreeg toegewezen. De lente was het seizoen van het ploegen en de tijd voor liefde tussen jonge mensen. De muziek is gebaseerd op een volkslied uit zuid-China.

Mei Hua San Nong (se en ensemble)

'Mei Hua San Nong' betekent 'drie odes aan de pruimenbloesem'. Dit stuk schetst de natuurlijke eigenschappen van standvastigheid en onbuigzaamheid van pruimenbloesems.

Clouds chasing the moon

compositie: **Ren Guang**

bewerking: **Zhang Xiang**

Se La Face Ay Pale

compositie : **Guillaume Dufay** (Frankrijk, ca. 1400-1474)

'Se La Face Ay Pale' is een van Dufay's bekendste liederen. Deze ballade is grotendeels syllabisch gezet en staat in de toonaard van do groot. De tekst van het lied herinnert er ons aan dat westerse poëzie uit de middeleeuwen vaker over liefdesverdriet handelde dan over liefdesgeluk: "waarom is mijn gezicht zo bleek, is het omdat ik verliefd ben?"

Markies Yi (klokken, lithofoon en Chinese grote trom)
compositie: Theo Loevendie (*1930, Amsterdam)

Gecomponeerd in 2005, in opdracht van Amsterdam China Festival voor Hubei Chime Bells Ensemble. Theo Loevendie koestert al zijn hele leven lang een grote liefde voor klokken, een fascinatie die mogelijk teruggaat op zijn kindertijd, toen hij vlakbij een katholieke kerk woonde. Deze compositie ademt de sfeer van een langzaam ritueel.

www.desingel.be

ABONNEMENTEN

TICKETS

tickets | hoofdingang

Desguinlei 25 . B-2018 Antwerpen

www.desingel.be . tickets@desingel.be

T +32 (0)3 248 28 28 . F +32 (0)3 248 28 00

openingsuren: ma-vr 10-19 uur . za 16-19 uur

administratie v.z.w

Jan Van Rijswijcklaan 155 . B-2018 Antwerpen

T +32 (0)3 244 19 20 . F +32 (0)3 244 19 59

info@desingel.be

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Gemeenschap en geniet de steun van

